

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
katedra občanského práva
doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
oponent

POSUDEK

diplomové práce Lucie Peškové

Vydědění

Předložená práce je již třetí diplomovou prací na téma z dědického práva, kterou letos posuzuji. Obdobně jako u ostatních dvou prací nemohu na jedné straně nekonstatovat, že výběr dědického práva je vcelku pochopitelný, neboť jde o oblast práva z hlediska praxe významnou a z nejednoho důvodu k literárnímu zpracování atraktivní. Rovněž však na druhé straně nemohu nekonstatovat, že z hlediska teorie občanského práva toho v této oblasti odhalit mnoho nelze, třebaže jak interpretačních, tak i legislativních problémů se k řešení nabízí značně. Věnovat se dědickému právu, navíc v relativně subtilním segmentu materie, jaký představuje vydědění, tedy sice může být na jedné straně záslužné, na druhé straně to však přináší určité zvýšené riziko, že se práce nezdaří. Jsem velmi rád, že mohu hned zkraje svého posudku předeslat, že se předložená práce nepochybně zdařila. Dokonce se mi chce říci, že jestli lze z dědického práva napsat opravdu dobrou diplomovou práci, autorce se taková práce povedla.

Není u mě neobvyklé, když nejprve pochválím systematiku práce. Tentokrát ovšem chválím zcela jednoznačně. Celý text je rozvržen do rozumně řazených šesti pasáží, jimiž jsou vývoj institutu vydědění u nás, nepominutelný dědic, povinný díl, poté vlastní vydědění, v návaznosti na to prohlášení o vydědění a konečně pohled na právní úpravu vydědění v zahraničí, konkrétně v Polsku a ve Velké Británii. Většina těchto pasáží je pak inteligentně dále rozčleněna.

A nyní k další obecné chvále, která u mě už tak obvyklá není, jmenovitě ve dvou aspektech, jež musím zdůraznit. Za prvé, i když je práce samozřejmě deskriptivní, obsahuje celou řadu stanovisek autorky k řešení jednotlivých problémů, přičemž (což je obzvlášť chvályhodné) jde mnohdy o skutečně vlastní autorčiny názory (nikoli tedy o názory pouze převzaté), navíc podložené rovněž vlastní argumentací. Za druhé musím vyzdvihnout, že v rámci pojednání o zahraničních úpravách se autorka neomezuje na pouhý popis těchto úprav, jak se to činí v drtivé většině diplomových prací, nýbrž pokouší se alespoň v základu o komparatistiku *proprio sensu*, srovnávajíc základní prvky těchto úprav s úpravou naší.

Aby byla chvála úplná, nepochybně nadstandardní je okruh pramenů (včetně zahraničních), z nichž se v práci čerpá, jakož i v zásadě obsahová a citační práce s nimi. V neposlední řadě mimořádně vyspělý je též jazykový projev autorčin.

Mám-li jako oponent netoliko chválit, nýbrž především kritizovat, mám úlohu ulehčenu, neboť toho ke kritice v úvahu moc nepřipadá. Na obecné úrovni lze poukázat vlastně jen na značnou kazuističnost (která je ovšem v dané práci koneckonců přirozená) a částečně též na to, že se autorka někdy opakuje (aniž k tomu však dochází ve větší než zanedbatelné míře). Dále se tedy soustředím jen na připomínky k jednotlivostem, i když ani těch není mnoho.

Sleduji-li strany práce (a ne stupnici významu připomínek), zjevně nesprávná (obsahově i formálně) je citace v poznámce č. 6 (str. 5). Zcela banální je překlep „neprojeví“ (na str. 8 předposlední odstavec). Ne zcela se lze podle mého názoru ztotožnit s autorčíným návrhem na rozšíření okruhu nepominutelných dědiců o manžela (str. 11), a to nejen z některých obecných důvodů, ale též s ohledem na autorčin pozoruhodný (a ovšem též v podstatě protichůdný) námět okruh nepominutelných dědiců u potomků naopak zúžit (str. 10). Ne jako výtku, nýbrž spíš jen jako postesknutí zasluhuje uvést převzetí názoru vyjádřeného v důvodové zprávě k OZ stran možnosti zúžení či dokonce vyloučení započtení (str. 19), neboť jde o výsledek interpretace podle mého soudu *contra legem*, jakkoli je většinově přijímán. Sympatické jsou autorčiny výklady týkající se vydědění v případech odsouzení za trestný čin (str. 28 až 30); nemohu se však zbavit dojmu, že se v těchto souvislostech (a to zdaleka ne pouze v úvahách autorky) opomíjí základní skutečnost, že zde jde, resp. má jít prvořadě o to, jak veřejnoprávní pochybení (trestný čin) hodnotí na bázi soukromoprávního vztahu zejména z etického hlediska sám zůstavitel, jemuž by se měly pro tyto účely v zákoně vymezit jen nejzákladnější hranice; pak by se dokonce možná ukázala jako zcela irelevantní otázka, kdy, resp. zda vůbec došlo k zahlázení odsouzení (str. 30). Ne zcela jasná se mi zdá formulace vztahu vydědění a negativní závěti (ve druhém odstavci na str. 44), jakkoli samozřejmě nejde o totéž. V této souvislosti se pak konečně klade obecná zásadní otázka, zda v případě současné koncepce vydědění v občanském zákoníku je výstižné o vydědění vůbec mluvit.

Nemusím jistě nijak zvlášť akcentovat, že všechny mé shora uvedené připomínky samozřejmě ani v nejmenším nesnižují mé vstupní konstatování o mimořádných kvalitách předložené práce. Mohu tedy jen shrnout, že jde o práci, která jasně ukazuje jak to, že si její autorka osvojila hluboké vědecké poznatky o zpracovávaném tématu, tak i to, že získala nadstandardní schopnost tyto poznatky vysoce kultivovaně prezentovat. Předložila tudíž práci, která je nepochybně vysoce nadprůměrná, ba která v rámci mnou posuzovaných diplomových prací v dané oblasti patří vůbec k nejlepším. Práce tak nejen splňuje, ale i překračuje požadavky, které lze na ni jako na diplomovou práci klást, a doporučuji proto naprosto jednoznačně, aby byla připuštěna k obhajobě (o jejímž úspěšném výsledku nemám nejmenší důvod pochybovat).

V Praze dne 13. května 2024

doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.